

Posudek bakalářské práce Agaty Hauerové
Tendence ve vývoji slovní zásoby u nejmladší generace v Českém Těšíně

Bakalářská práce Agaty Hauerové si klade za cíl zmapovat, do jaké míry dnes používají gymnaziální studenti z Českého Těšína ve své každodenní komunikaci nářeční slovní zásobu, zaznamenanou *Českým jazykovým atlasem*. Za tím účelem studentka připravila dotazník, který předložila nejen těmto respondentům, ale také kontrolnímu vzorku střední a nejstarší generace. Výsledky získané v dotaznících se rozhodla porovnat s řízenými rozhovory s vybranou částí respondentů a také s výsledky jedné diplomové práce zabývající se obdobným tématem. Popis výsledků výzkumu pak v práci doplnila teoretickou kapitolou, ve které stručně shrnuje základní poznatky z historie a demografie zkoumané oblasti a názory českých i polských lingvistů na nářečí polsko-českého smíšeného pruhu a vymezuje některé základní pojmy, s nimiž pracuje. V závěru se pak pokusila o shrnutí a interpretaci svých zjištění.

Z práce je vidět, že téma je autorce blízké a že se mu věnovala ráda a s velkým nasazením. Po obsahové stránce má předložený text nezpochybnitelné klady, a to zejména ve stěžejní, praktické části. Diplomantce se podařilo oslovit velký počet respondentů z různých generací (zejména z nejmladší, na kterou je práce především zaměřena; fakt, že respondentů ze střední a nejstarší generace je výrazně méně, nepovažuji za problematický, protože jejich odpovědi slouží hlavně jako referenční, přičemž hlavním zdrojem, se kterým jsou odpovědi všech generací srovnávány, je ČJA) a získat od nich poměrně rozsáhlý lexikální materiál (ekvivalenty celkem 60 výrazů). Cenné je také to, že autorka při hodnocení získaných výsledků zohledňuje, v kterém jazyce se respondent vzdělává a zda doma běžně mluví česky, polsky nebo nářečím, a snaží se upozorňovat na zjištěné rozdíly. Diplomantka si je také dobře vědoma nedostatků dotazníkové metody, kterou však byla nucena z časových důvodů použít, a proto se je během výzkumu snažila podle svých možností různými způsoby minimalizovat (strukturou dotazníku neobsahující nářeční výraz), kompenzovat (srovnáním s řízenými rozhovory) či je alespoň brát v potaz při hodnocení výsledků. To, že se jí nepodařilo pořádit přirozené rozhovory se studenty gymnázia, a musela se tedy uchýlit k metodě otázek a odpovědí, nepovažuji za velký nedostatek, protože tento úkol by byl náročný i pro zkušeného badatele. Celkově je tedy možno říci, že výsledky výzkumu Agaty Hauerové jsou velmi cenné a mají trvalou hodnotu, mohou tedy sloužit i dalším badatelům v této oblasti jako referenční vzorek nebo materiál k další interpretaci (v tomto směru by jen bylo žádoucí, aby i samotné vyplněné dotazníky byly v elektronické podobě zveřejněny jako příloha práce, tedy aby případní další badatelé nebyli závislí jen na stručných shrnutích uvedených v práci, chápu však, že vzhledem k jejich vysokému počtu to zatím nebylo možné).

Práci by však bylo možno vytknout i určité nedostatky, zejména po stránce interpretační a částečně též formální. Diplomantka sice ze získaných odpovědí vyvozuje některé zajímavé závěry (např. o pronikání spisovně českého a polského lexika), ne vždy však plně využívá jejich potenciál. Je např. škoda, že více nepracuje s osobními údaji, které o svých respondentech získala: při hodnocení výsledků zohledňuje pouze údaje o užívaných jazycích a výjimečně i o pohlaví, nikoli však už o původu rodičů, prarodičů či partnerů, délce pobytu mimo nářeční oblast apod. Autorka také při hodnocení nijak nezohledňuje rozdílný počet informátorů v různých skupinách (polsky mluvících studentů např. bylo řádově méně než mluvčích češtiny nebo nářečí), a tedy i různou vypovídací hodnotu získaných údajů. U některých položek dotazníku se jí také nepodařilo, patrně z nepozornosti, zcela správně zhodnotit získané výsledky, příp. je její interpretace kusá nebo pro čtenáře matoucí. Např. na s. 39 u výrazů pro *muže* říká, že někteří respondenti užili expresivní výraz *facet*, hned v následující větě ale konstatuje, že v dotaznících *znovu chybí expresivní výrazy*. V tabulce

k výrazům označujícím *krocana* tvrdí, že nejvíce mluvčích polštiny napsalo polské slovo *indyk* (nikoli nářeční *truska*), v závěrečném shrnutí na s. 84 však právě tuto položku uvádí jako důkaz, že nářečí je nejlépe zachováno u mluvčích polštiny; zároveň u interpretace této položky píše, že polovina mluvčích nářečí uvedla podobu *trusek*, která ale v tabulce vůbec není (je tam *trusiok*). Na s. 43 tvrdí, že mluvčí střední generace nechápou slovo *sazenice* na rozdíl od generace nejstarší vždy jako plurál, ale jen v 72 %, ačkoli jejich z odpovědí (72 % *flancki*, 28 % *sazenice*) to nevyplývá, protože *sazenice* může označovat i plurál. Na s. 46 píše, že k výrazu *kreplik* se přiklonili kromě mluvčích nářečí také mluvčí češtiny z polského gymnázia, ačkoli podle tabulky jej neužili ani jednou. V závěrečném shrnutí na s. 85 uvádí jako příklad dobrého zachování nářečí slovo *špyrka*, ačkoli ho podle s. 47 uvedlo jen 20 % respondentů (tamtéž také tvrdí, že *mezi studenty polského gymnázia převažuje tvar slonina*, což ale podle tabulky není pravda), apod. Složitější otázkou, která by si zasloužila podrobnější zamyšlení a jejíž řešení asi přesahuje možnosti bakalářské práce, je, kdy bychom měli považovat výrazy s více méně drobnými hláskovými či morfologickými rozdíly za různá slova (jak to většinou dělá autorka) a kdy pouze za varianty téhož výrazu, bylo by však vhodné, aby si autorka byla tohoto problému více vědoma: nedomnívám se např., že by odpověď *jakosi* (oproti očekávanému *jaksi* ve významu *nějak*, s. 78) bylo možno považovat za jasný příklad ústupu nářečí z běžné komunikace i u střední generace.

Z formálního hlediska je možno práci vytknout jistou neuspořádanost, zejména v metodologické části (např. v kapitole 7.2, nazvané Metoda práce, jsou popsány výhody, nikoli ale už nevýhody dotazníkové metody, ty čtenář najde roztroušené na několika jiných místech v práci, zato se zde píše o tom, jakým způsobem dotazník vyplňovali příslušníci nejmladší a nejstarší generace, které jsou ale podrobněji definovány až v následujících kapitolách, stejně jako způsob, jak dotazník vyplňovala střední generace; na s. 28 jsou uvedeny práce, jimiž se autorka inspirovala při tvorbě dotazníku, na s. 29–30 je ale jmenována práce další, dosud nezmiňovaná apod.). Dále se v textu vyskytuje ne zcela zanedbatelné množství nedostatků pravopisných, zejména v oblasti interpunkce (např. *Nářečím ... se také věnuje*, v *Olomouci působící polský lingvista*, *Edvard Lotko*, s. 19, *Pokud respondenti uvedli, jako jazyk běžné domácí komunikace nářečí 70 % označilo wtorek...*, s. 37, vynechávání čárky před *a to* nebo *a tak*, s. 19, 25 nebo 35, apod.). Určité drobné nedostatky obsahuje i anglické znění abstraktu a větší formální jednotnost by si zasloužily i jednotlivé položky v závěrečném seznamu literatury. Patrně při kompletování práce došlo také k nesprávnému očíslování úvodních stran v obsahu.

Na závěr bych chtěla autorce položit ještě jednu otázku k teoretické části:

Na s. 23 píšete, že rozdělení nářečí polsko-českého smíšeného pruhu u Davidové na čtyři části je raritní, jinde se nevyskytuje. Na s. 22 je ale uvedeno, že ESČ dělí nářečí této oblasti na čtyři typy, územně obdobně vymezené. Jaký je tedy mezi těmito děleními rozdíl?

I přes uvedené výhrady se domnívám, že práce Agaty Hauerové bez problémů splňuje požadavky kladené na bakalářské práce. Doporučuji ji jako podklad k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou *velmi dobře* nebo *dobře* podle výsledku obhajoby.